

AYHAN YALÇINKAYA

ALEVİLER DE BİLDİRİ-R
ALEVİ BİLDİRİLERİNDE DEVLETE KAÇIŞ
1963-2017

*dipnot yayınları

Ayhan Yalçınkaya, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde (Mülkiye'de) uzun yıllar Siyaset Bilimine Giriş, Siyasal Düşünce Tarihi, Türk-İslam Düşünce Tarihi ile Siyasal Antropoloji ve Alevilik: Toplum, Kültür, Siyaset gibi dersler verdi. Fakültenin halihazırdaki rektör Erkan İbiş ve fakülte içindeki işbirlikçileri eli ve aracılığıyla büyük bir tasfiyeye uğramasının ardından erkenden profesörlükten emekli oldu. Halen Datça'da yaşıyor.

Aleviler de Bildiri-r: Alevi Bildirilerinde Devlete Kaçış 1963-2017

© Dipnot Yayınları, 2019

Bu kitabın Türkçe yayın hakları Dipnot Yayınları'na aittir.

Dipnot Yayınları 323

ISBN: 978-605-2318-53-9

Sertifika No: 14999

Kapak Tasarımı: Harman Şaner

1. Baskı: 2020 / Ankara

Baskı Öncesi Hazırlık: Dipnot Bas. Yay. Ltd. Şti.

Baskı: Sözkesean Matbaacılık (Sertifika No: 13268)

İvedik O. S. B. 1518. Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/40

Yenimahalle/ANKARA Tel: (0312) 395 21 10

Dipnot Yayınları

Selanik Cad. No. 82/24 Kızılay / Ankara

Tel: (0 312) 419 29 32 / Faks: (0 312) 419 25 32

www.dipnotkitap.com ♦ e-posta: dipnotkitavevi@yahoo.com

Ayhan Yalçınkaya

Aleviler de Bildiri-r

Alevi Bildirilerinde Devlete Kaçış
1963-2017

* Bu kitabın telif geliri EĞİTİM-SEN Dayanışma Fonu'na aktarılacaktır.

Bir bildiriye imza attıkları için tüm hayatı değişenlere;
iřinden, evinden, hayatından olanlara...

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
GİRİŞ	17
Bir Bildiri, Bir Bildiri midir?	17
Aleviler de Yazar!.....	62

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖZ BENİM, BAKIŞ ÖTEKİNİN.....	77
Olmak ile Yapmak Arasında Aleviler	77
Evrenselci Meydan Okuma ya da Öztoprak'ın Gözü.....	99
Ben de Türk'üm, Ben de Müslüman.....	114
Muaviye'ye Karşı Atatürk!.....	137

İKİNCİ BÖLÜM

“BABANIN” AGUŞUNDA DAÜSSILA ACISI.....	147
Anasını Doğuran Oğul: Hamburg Alevi Bildirgesi	158
Ana Bildirge: 1990 Aydınlar Alevi Bildirgesi.....	170
Sığıntı Aleviliğin Doğuşu	192
Baltanın Sapı Yeşerirken.....	207

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

“KENDİNE MÜSLÜMANLIK”TAN	
HERKES İÇİN “MÜSLÜMANLIĞA”	217
Örgütler Sahaya İniyor:1998 Hacıbektaş Deklarasyonu	223
“Damlanın Damlayı İtişi”:	
Birinci Büyük Alevi Kurultayı Bildirgesi.....	237
Kopuş: Üçüncü Büyük Alevi Kurultayı Sonuç Bildirgesi ...	249

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BİR DEKLARE ETTİM Kİ DÖNEMEM!	255
“Biz” Kimdir, Eseri Nedir?	272
Nasıl Düşünüyorsan O musun?	280
Abra Kadabra ya da Şapkadan Çıkan Tavşan.....	287
“Uçtu Uçtu”	305
Erkanım Erkanın Olsun!	319
“Sevgülü” Canlar.....	344
SONUÇ.....	361
KAYNAKÇA.....	377

“Kalkıp namaz kılırsam Hak kayıl olmaz;
Namazımı kılmaz isem halk kayıl olmaz.”
(Şeyh Şebli’den aktaran Halil Öztoprak)

ÖNSÖZ

Giderek yaygınlaşıp çoğalan Alevilik çalışmalarında ne yazık ki en zayıf alan Alevilerin “şimdiki zamanı”dır. Alevilerin şimdiki zamanı sosyal medya atışmalarına, adı konulmaktan özenle kaçınılan kimi iğnelemelere, kaygan bir zeminde olunduğunun bilincinde olarak “hem orada, hem burada” türü tutum alışlara, nihayet bir yandan sözüm ona Alevi araştırmacı-akademisyen olmanın rantını yemeye devam ederken aynı anda “bu aptal Aleviler ancak eşiklere yüz sürmeyi, taşlara niyaz etmeyi bilirler” cinsi aşağılamalar alanına terk edilmiş gözükmektedir. Aleviler, şimdiki zaman içinde anlaşılmaya çalışılmadıkça kuşku yok ki tarih içinde de sürekli bir gizem üreticisi, içyüzünün açığa çıkarılması gereken ama her daim işlevsel bir varlık olmaya terk edilmektedir. Bu anlamda henüz yeni ve cılız sayılabilecek Alevi toplulukların tarihiyle ilgili çalışmalar, bu topluluklardan azade olarak, çalışanların kendi Alevilik paradigmalarının (ki eğer o da varsa) tarihini inşa etme yolunda bir girişim olarak kalmaktadır. Bugün Aleviliğin tarihini çalışmak demek, Aleviliğin nereden, nasıl doğduğunu, hangi figürlerin bu inşa sürecinde nasıl bir rol oynadığını, diğer dinlerle ilişkilerini, değişim-dönüşüm ya da kırılma anlarını saptamaya çalışmaktan öteye gitmemektedir.

Bunun nedenini belki çok basit sayılabilecek bir şekilde açıklayabiliriz: Kimlikçi refleks, akademik/politik özellikleri ne ölçüde farklılaşırsa farklılaşsın, bu çalışmalara da ya sızmakta ya da hatta bu çalışmaların yüzeyini tümüyle kaplamaktadır. Kimlikçi refleksin karakteristiklerinden biri iflah olmaz bir kök arayışıdır; sahil bir kök. Dolayısıyla bütün tartışmalar bunun etrafında döner; kaynaklar, belgeler yarıştırlır; şecereler ortalığa saçılır. Malum, söylemeye ne hacet, belgeniz yoksa konuşmaya da hakkınız yoktur. Aleviliğin teolojisi ve politik tarihine girerseniz zaten kestirmeden ya üfürükçü muamelesi görürsünüz ya siyasetçi, en kötüsünden. Bu nedenle Aleviliğin ve Alevi toplulukların dünden bugüne taşıyıp geldiği gerilimler, çoğulluklar, farklılıklar ancak tarih

içinde, aslında aynı anlama gelmek üzere dün içinde temellendirilmek, bir köke bağlanmak kaydıyla tartışma gündemine girer ya da girmez. Bu tarz çalışmaların ötesindekiler ise ciddiye alınmaz; onlar siyasi, ideolojik çalışmalardır zaten ya da bir Alevi dindarın kendi dinine ilişkin enformatif (asla bilgi katına yükselemeyen) değerlendirmeleridir. Aslında söz konusu olan bir tür seçilmiş ilahi körlüktür. Alevilik ve Alevi topluluklar ancak seçenlerin amaçlarına işlevsel bir biçimde yaradıkları ölçüde kendilerine bir yer bulabilirler. Yer bulanlar da yalnızca yer bulmuş olur; örneğin hiç kimse Alevi toplulukların üyesiyle, yaklaşımlarıyla, açıklamalarıyla tartışma gereği bile duymaz; hatta onları okumaz da. Onlar için bir çuval her zaman kenarda hazır ve nazırdır; çuvala doldurulur gider...Hepsi bu. Oysa Alevi toplulukların ve Aleviliğin şimdiki zamanını anlayamaz, hatta onlarla hiç ilgilenmezsek, daha ötesi onlarla bir tartışmaya girme lüzumunu bile duymuyorsak, nihayet bu zamanı belirli bir teo-rik bakış doğrultusunda, en azından varlığını imleyerek de olsa, kavrayamıyorsak Aleviliğin ya da Alevilerin tarihini yaptığımız iddiası, doğrudan Alevilik ve Alevi topluluklar için bir başka ya da mevcut formlarından biriyle örtüşerek, şimdiki zamanı inşa etme girişimlerinden biri içinde olduğumuzu saklama, gizleme çabasından öteye gidemeyebilecektir.

Bu kitapta işte tam da böyle bir muamaleye maruz bırakılan materyale, Alevilerin yayınladığı kimi bildirilere ve onların şimdiki zamanlarına odaklanmaya çalıştım. Ancak bunu yaparken, yer yer (hatta belki kitabın neredeyse tamamında) Alevi aktörlere haksızlık yapma pahasına, onların eşitsiz koşullarda olduklarını hiç hesaba katmadan ve dahası, nihayetinde Alevilerin bu kitabın ön okuyucularından biri olan bir öğrencimin ifadesiyle) kaygı düzeyi çok yüksek topluluklar olduğu gözetildiğinde, baştan düşünülmesi gereken kimi hususları hiç veri saymadan, yargılayıcı bir tutum almaktan da geri durmadım. Dahası, kaygının aslında son derece devrimci-dönüştürücü bir gücü olabileceken, kaygıyı bile yerinden eden bir korku ya da çok temel korkular varsa, bunun hesaba katılması gerektiği açıktı; Alevilerin kaç yüzyıldır bir korkunun içinde yaşadığını kabul edeceksek eğer. Ama hayır, bunu kabul etmeye içim elvermedi. İçimin elvermemesi bir yana, Alevi toplulukların en azından dünden bugüne ortaya çıkardıkları, ürettikleri materyalin bunu tümüyle doğrulayabileceği karısında da değilim. Bu anlamda elinizdeki metin, eğer kimi diğer kitaplarımı okumuşsanız, size şaşırtıcı gelebilecektir.

Şaşırtıcı gelecektir, çünkü en başta hiçbir okurun gözünden kaçmayacağı gibi, inanılmaz dengesiz bir metindir bu. Hem bölümlerarası bir dengesizlik-

ten söz ediyorum, hem de yaklaşımında kendini yer yer gösteren ama doğrudan üsluba damgasını vuran bir dengesizlikten. Bu anlamda yer yer akademik bir metin üretiminin gereklerine uygun davranırken, yer yer de tersine, bu kaygıdan azade, sanki karşımda ele alınan bildirileri yazarlar varmış da, onlar da benim siyasal muhataplarımın gibi davranmaktan, onlarla böyle tartışmaktan geri durmadım. Bu haliyle de, nasıl ki muhataplarınızla tartışırken argümanlarınızın tümünü bir ilkokul çocuğuna anlatır gibi anlatmazsanız, hatta bazen taktik gereği saklı tutar ve muhatabınızın sizin cümlelerinizin arka planını okuyup okuyamadığını yoklar ve hatta okuyamadığını gördükçe de eğlenmeye başlarsanız, ben de öyle davranmaktan geri durmadım. Dolayısıyla ortaya tuhaf bir durum çıktı. Bu durumun ifadesi için sözü, izninizle, yine bu kitabın ön okurlarından biri olan bir meslektaşına, bir arkadaşına bırakayım: “Ciddi bir okurun olduğum kanısındayım ve okuduğum hiçbir metninde böyle bir dengesizlikle karşılaşmamıştım. Kitaplarından e-maillerine, hiçbir metnin saf akademik, felsefi, edebi veya politik olarak nitelendirilemez; aslında hiçbir metin böyle değerlendirilemez elbette ama kastettiğim senin yazdığın her şeye damgasını vuran ve okuru metinle hesaplaşmak zorunda bırakan apaçık bir irade, üstelik sadece metnin tamamında değil, rastgele herhangi bir parçasında da beliriyor bu. Oysa bu kitapta bu irade okuru onu tanımaya davet etmek üzere kendini geri çekmiş sanki. Neredeyse şöyle diyorsun: Yıllardır sizin önünüze düştüm, yol gösterdim, anlattım, açıkladım, hikâye ettim, kavga ettim, siz ise hep hazıra kondunuz, öyleyse hodri meydan, biraz da siz ter dökün, bunları nasıl yaptığımı anlamaya çalışın! Böylece konu adeta sahneye dönüşmüş ve biz sanki sahnede senin düşünüşünü izliyoruz. Oyunun adı: Bir Bildirge Nasıl Okunur?”

Gerçekten de burada ifade edildiği gibi, bu metin okuruna meydan okuyan bir metin midir, emin değilim. Böyle olmasını da istemem aslında. Ama buna hak verdirecek ölçüde, okuru gözetmeksizin –söylendiğinin tersine, kendimi geri çekmek yerine– fazlasıyla öne attığımı, arkamdan kimlerin gelip gelmediğini pek de umursamadığımı itiraf etmeliyim. Sanırım metindeki bu tutumum, bir tür “sahneye fırlama” ve okuyucuyu eline küçük bir rehber bile tutuşturmadan salonda yalnız bırakma “efektini” uyandırıyor. Doğrusu bundan ötesi üstüne konuşmak zaten benim hakkım da değil, haddim de. Sonrası okura kalmış. Ama şunu da eklemeliyim: Bu metnin üretimi, parça parça, kendi ölçülerime göre, uzun bir zamana yayıldı denebilir. Her yazdığım bölümde sanki sürekli kendimi yineliyormuşum gibi bir korkuya kapıldığımı itiraf etmeliyim.

Muhtemeldir ki bunun nedeni, okurdan esirgediğim ama kendimi de kurtaramadığım, bir tür iç-okuma ya da arka-plan okumasının varlığı. Belki de meslektaşımın sözünü ettiği şey bundan kaynaklanmaktadır. Fakat en azından, kitabın muhtemel okurları için şu kadarlık bir kılavuzluk etmek isterim: Metni okumadan önce, bu kitaba konu olan bildirileri okumanız dilenir. Gönül isterdi ki bu bildirileri tam metin olarak kitaba ekleyebileyim. Ancak ne yazık ki kitabının hacminin fazlasıyla büyüyecek olması ve ülkemizde kitap basmanın maliyeti gözetildiğinde bunu yapamadık. Bunun yerine ilgili tam metinleri elektronik ortamda okurun dikkatine sunmayı tercih etmek zorunda kaldık. Bu metinler için bana ait blog sitesinin (<https://derdimartardaima.blogspot.com/>) ilgili sayfası ile yeri geldiğinde belirtilecek olan [www. dipnotkitap.com](http://www.dipnotkitap.com) adresine göz atılabilir.

Elbette her çalışmanın olduğu gibi, bu çalışmanın da –her ne kadar kaleme alanı ben olsam da– birçok emekçisi var. Metin baskıya gitmeden önce birden çok kişi metnin ön okuru olmayı üstlendi ve gerçekten de onların sayesinde, olabildiğince temiz ve zenginleştirilmiş bir metin ortaya çıkarmaya çalıştım. Eminim ki yine de benden kaynaklı olarak inanılmaz hatalar, okur bulsun diye, metin içinde pusuya yatmış beklemektedir. Tüm hatalardan benim sorumlu olduğum açıktır; tüm teşekkürlerim ise bu metne emek verenleredir. En başta, sosyal medyada patlayan bir tartışmadan hareketle kitap yapma fikrini esinleyen Umut’a, bunun üstünde ısrarla duran ve beni kıskırtan, metnin hem kimi materyallerini sağlayan, hem de ön okurlarından da biri olan, artık iki yaşlılık dostu sayılabileceğimiz Halil’e, geveze okurluğuyla ve durmaksızın malzeme göndererek beni bunaltan Sibel’e, yine bu metnin ön okuyucuları olan, kendisini birçok doktora değişmeyeceğim, boru kaynak ustası Cüneyt’e, akademinin salonlarında geç tanışmış, tez ayrılmış olsak da kendisinden yana çok umutlu olduğum, duru dilli sevgili öğrencim Menekşe’ye, akademideki ilk örneği olduğunu sandığım ve ne yazık ki emekliliğimle birlikte ömrü kısa süren, lisansüstü seviyedeki “Alevilik: Toplum, Siyaset, Kültür” dersimin tüm öğrencilerine, mezuniyetinin üstünden yıllar geçmesine karşın yakamdan düşmeyip bana hâlâ hocalık yaptırmaya çalışan, tam da bu nedenle beni de kendi öğrenciliğine zorlayan, titizliğiyle metindeki virgülleri bile delirten, esin verici öneri cümleleriyle metinsel tikanıklıkları aşmamı sağlayan sevgili “sonsuz öğrencim” Yeliz’e ve elbette “korkulu rüyam” ama her zaman iyi okurlarımın başında gelen, meslektaşım, sınıf arkadaşım, Barış imzacısı ve Fetöcü olmadan, KHK ile Ankara Üniversitesi’nden atılmayı “başaran,” İbiş’in

kâbuslarının baş aktrislerinden Gökçen'e minnet ve teşekkür borçluyum. Unutmadan, bu metnin özellikle "Giriş" bölümünü hemen en başta, çok erken bir evrede okuyarak kimi kaygılardan beni arındıran yine KHK'lı meslektaşım ve arkadaşım Zeliha'ya, yakında neredeyse "kişisel grafikerim" olarak adına kartvizit bastıracağım sevgili Harman'a her zaman olduğu gibi, bu metni bana da "dayatmış olduğu kendi standartları" içinde size sunmak için elinden geleni esirgemeyen, adından öte güzel Emir Ali'ye teşekkür etmeliyim; ve elbette, her zaman olduğu gibi, Birsal'e... minnetle.

Ayhan Yalçınkaya
Datça, 23 Ağustos 2019

Kimim ben hatırlat bana/Kendimle tanıştı beni/
Nasıl yalvarayım sana/Lisan ver konuştu beni

Ömrüme ermeden zeval/Geçen günler oldu hayal/
İçime bir güzellik sal/Küskünüm barıştı beni

Kalmadı sabrım kararım/Kaybetti kendim ararım/
Sözleri derde dermanım/Unutma soruştı beni

Gurbet ele indi göçüm/Affeyle sultanım suçum/
Aladeli yanar içim/Küskünüm barıştı beni

(Her ne kadar şimdilerde, sazı döşüne yasladığında, dedeliği kendine karşın faş olan, kendisi ne kadar kısaltmak istese de aşık olan ile sırr'olan arasındaki yolu uzun süresi Mehmet Turan Dede'nin yorumuyla, mümkünse bir erkân sürülürken meydanda dinlenmek üzere...)

GİRİŞ

Bir bildiri, bir bildiri midir?

Başlıktaki soruyu yineleyerek başlayabiliriz: Gerçekten de bir bildiri, bir bildiri olmaktan başka nedir ki; öyleyse bir bildiri, bir bildiri midir diye sormaya ne gerek var? Bu tümüyle lüzumsuz bir soru değil midir? Bu sorudaki “lüzumsuzluk” vurgusuna şöyle bir yanıt verilebilir; eğer Türkiye’de ya da Türkiye koşullarında yaşıyorsanız, “bir bildiri zaten bir bildiriden gayri olamaz, öyleyse sorunun kendisi lüzumsuz değil midir?” sorusunun kendisinin lüzumsuzluğu, yaşananlar ile çok farklı dönemlerdeki benzer deneyimler gözetildiğinde kolayca anlaşılabilir.

Bu çalışmanın hazırlıklarının sürdürüldüğü günlerden iki yılı aşkın bir süre önce Türkiye’de bir bildiri yayımlandı ve deyim yerindeyse, yer yerinden oynadı. Kendilerini Barış İçin Akademisyenler İnisiyatifi (BAK) olarak adlandıran ve kendi ifadeleriyle 2012’den beri özellikle Türkiye’deki Kürt sorununun çatışmasızlıkla ve barışçıl araçlar yoluyla çözülmesi doğrultusunda faaliyet yürüten, daha önce de bu bağlamda çeşitli bildiriler yayımlayıp açıklamalar yapan, kimi aktörlerle görüşmeler yapıp girişimlerde bulunan, ülkenin çeşitli üniversitelerinden akademisyenlerin oluşturduğu bir grup¹ 11 Ocak 2016 tarihinde “Bu Suça Ortak Olmayacağız” başlıklı bir bildiri yayımladı ve ardından bu bildiriye TBMM’ye teslim etti. Bildiri iki dilli idi; hem Türkçe hem Kürtçe ve daha bildirinin hemen başında vurgulu bir biçimde bildiriye adını veren ifade yer alıyordu: “Bu ülkenin akademisyenleri ve araştırmacıları olarak bu suça ortak olmayacağız!”² Bildiri, daha en başta bir suç olduğu saptamasıyla söze giriyor ve ardından suçun nelerden oluştuğunu sıralıyor, suç ola-

¹Bkz. <https://barisicinakademisyenler.net/node/1>, 07.03.2019.

² Bildirinin tam metni için, bkz. <https://barisicinakademisyenler.net/node/62>, 07.03.2019.

rak nitelediği eylemlerin suç mahiyetinin referanslarına işaret ediyor, nihayet bir de bu suçu işleyen faili, adlı adınca belirtiyordu. Devamla, Kürt sorununun çözümünde müzakere koşullarının hazırlanmasını, kalıcı barış için çözüm yollarının aranmasını, Kürt siyasi iradesinin taleplerinin gözetilmesini, müzakere süreçlerinde bağımsız gözlemcilerin bulunmasını talep ediyor ve kendilerinin de bağımsız gözlemci olmak için gönüllü olduklarını söylüyordu. İlk ve tek cümlelik, yukarıda andığımız ifadeyi içeren, kendi başına paragraf niteliğindeki vurgu dışarıda bırakılırsa toplam beş kısa, küçük paragraftan oluşan bu bildiri, sonuç kısmında beklenebileceği gibi, ulusal ve uluslararası düzeyde taleplerinin takipçisi olacağına beyanı ile tamamlanıyordu.

Bildiri, ilgili tarihte kamuoyuna açıklandığında, Türkiye'deki 89 üniversiteden 1128, Türkiye dışından ise (bazıları uluslararası düzeyde büyük bir üne ve bilinirliğe sahip) 355'i aşkın isim tarafından imzalanmıştı. Bu bildiri de bu grubun daha önceki kimi bildirimleri gibi pekâlâ kaybolup gidebilirdi. Ama bu kez öyle olmadı. Türkiye, İslamcılığın rüzgârını arkasına alarak çok boyutlu hukuksal, yönetsel ve siyasal değişimlerle ciddi bir otoriter-militarist-tek adam rejiminin kendini yerleştirme ve meşrulaştırma süreci içindeydi. Rejim kendini yerleştirebilmek, stabilize edebilmek ve nihayet köklendirebilmek için ayağını bastığı zemindeki her kurum ile kuruluşa, gelenek ile eğilimlere, alışkanlık ve yasalara vb. müdahale etmekten kaçınmıyordu ki her otoriter-militarist rejimin olağan şüphelisi olan üniversiteler de bu rejim değişikliğinde başta gelen düşman-hedeflerden biriydi. Bu ve benzeri açıklamalara şimdilik hiç sapsmadan bildirin kısa hikâyesine dönersek, bildiri yayımlanır yayımlanmaz Cumhurbaşkanı R.T. Erdoğan akademisyenleri düşmanlaştırarak hedef almaya başladı:

Kendilerine güya akademisyen diyen bir grup çıkıyor. Terör örgütünün eylemlerine karşı topraklarını savunan devletine dil uzatıyor. (...) Kendilerine akademisyen diyen grup, devleti suçluyor. Bu zihniyetin ihanetiyle yüz yıl önce de karşılaştık. O zaman da bu ülkeyi ancak yabancıların düzelterebileceğine inanan ve kendilerine aydın diyen mandacı bir grup vardı. (...) Milletimiz Kurtuluş Savaşı'nı zaferler sonuçlandırıp bunlara hak ettikleri cevabı vermişti. (...) Cumhuriyetimizi kurduktan sonra gelip yine köşe başlarını tuttıklarını gördük. Bugün de üstelik maaşını devletten alan, ülke ortalamasının oldukça üstünde refah seviyesinin üstünde sözde aydınların ihanetiyle karşı karşıyayız. (...) Bu aydın müsveddeleri kalkıp devletin bir katliam yaptığından bahsediyor. Ey aydın müsveddeleri siz karanlıksınız karanlık, sizler ne Güneydoğu'yu ne Doğu'yu, buraların adresini bile-

meyecek kadar karanlıksınız. (...) Ya devletin yanında olursunuz ya da teröristin ve terör örgütünün yanında olursunuz.³

Cumhurbaşkanı, bildirinin açıklandığı günün ertesinde yaptığı bu konuşmayla yetinmedi elbette. Devamı geldi. Erdoğan, bu konuşmasında akademisyenleri açıkça terörist olmakla itham ediyor, düşünce ile ifade özgürlüğünü terör propagandistliğiyle özdeşleştiriyor ve ilgili kurumları akademisyenlere karşı harekete geçmeye çağırıyordu:

Kendilerine akademisyen diyen bir grup, bir güruh çıkıp alenen terör örgütü yanında saf tutarak devlete ve milletine kin kustu. (...) Kendilerine “akademisyen” diyen bu kitlenin tamamı yalandan, saptırmadan, propagandadan oluşan terör örgütünün dilini, üslubunu kamuoyuna dayatmasıdır. (...) Terör örgütü adına elinize silah alıp kurşun sıkmanızla, onun propagandasını yapmanız arasında hiçbir fark yoktur. Bunun düşünce ve ifade özgürlüğüyle bir ilgisi kesinlikle bulunmuyor. (...) Bu ülkenin, bu vatanın birliğine beraberliğine karşı olan herkes bilsin ki bizim karşımızdadır. (...) Şimdi buradan ben ilgili kurumlarımıza sesleniyorum. Dün seslendim, bugün de sesleniyorum. İlgili kurumlarımızın da anayasamıza ve yasalarımıza göre açık suç teşkil eden bu ihanet karşısında, anayasal ve yasal gereklerini yapacaklarına inanıyorum. Buradan asla taviz verilemez.⁴

Erdoğan’ın dilinin eleştiri dili olmadığı açıktır. Bu dil (apaçık hakaret, aşışılama ve küfür içeren ibareler dahil) muhatabını imhaya yönelik bir savaş dilidir ve dozu da giderek artacaktır. Bu dile göre, imzacı akademisyenler zalim ve alçak olmanın ötesinde, bizzat katillerdir de; bu durumda katillere ne yapılması gerekiyorsa onlara da onun yapılmasının müstehak olduğu tartışma bile götürmez.

Bütün bu olan olaylar karşısında kalkıp da kapkara bir bildiri yayınlayıp, o katliamların altına imzayı koyan akademisyenleri özellikle tekrar kınıyorum, şiddetle kınıyorum. (...) Milletimizin kimin kim olduğunu çok daha yakından anlamalarını, yani önünde bir profesör, doçent bilmem ne olması kimseyi aydın yapmaz, bunlar kapkaranlık insanlardır. (...) Bunlar zalimdir, alçaktır, çünkü zalimlerle beraber olanlar zalimdir. Katliam yapanlarla beraber olanlar katliam içerisinde oldukları için onlar da aynı suçu işlemişlerdir. (...) Bunlar da ne yapacaklarsa gitsinler oralarda yapsınlar. Siyaset yapmak isteyenler parlamentoda siyasetlerini yap-

³Bkz.<http://bianet.org/bianet/toplum/171012-erdogan-dan-akademisyenlere-ey-aydin-musveddeleri>, 07.03.2019.

⁴Bkz.<http://bianet.org/bianet/siyaset/171096-erdogan-akademisyenlere-karsi-ilgili-kurumlari-yine-goreve-cagirdi>, 07.03.2019.